

81H-32

7 76

THANAS JORGJI

**Ajër
i kulluar**

novelë,
tregime

8JH-52

776.

Thanas Jorgji

Ajër
i kulluar

●
novelë
e tregime

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHERI»

Ajër i kulluar

Në dhomë dëgjohet zhurma e centrifugës. Nga dritarja e vetme e barakës vjen një dritë e paktë, dhe brenda është gjysmerrësirë. Dielli sapo ka perënduar, horizonti duket ende i përflakur. Është ajo kohë kur duket shpejt për të ndezur dritën dhe vonë për të ndenjur pa të. Jemi vetëm të dy: unë e ndihmësi, një djalë bardhosh që sapo ka mbaruar kursin e bletërritësve. Unë pres me thikën e madhe si mistri kapakët e dyllit të kornizave e ia afroj Tonit, ndihmësit.

Flasim rrallë, shohim punën. I vë veshin zukatjes së bletëve në xhamin e dritares, që mundohen më kot të dalin jashtë. Toni kujdeset të mos e shpejtojë më shumë se ç'duhet vërtitjen e dorezës. Hojet e reja japë delikate dhe rrotullimi i tepërt i këput. Nuk flasim shumë, ndoshta nga qenë ende nuk jemi njohur mirë. Ka vetëm një javë që ai ka ardhur ndihmës tek unë. Herë-herë, si për t'u gjendur në fjalë, i them:

— Toni, ha mjaltë. Mos të të vijë rëndë.

Toni, që sikur e pret këtë, mban për një çast dorezën. më hedh ata sytë e bardhë dhe pyet:

— Po ti, usta?

— Unë? Unë s'e ha mjaltin.

Duket hapur që ai s'më zë besë, bile vështrimi i tij bëhet dyshues. Në sy i shkëlqen një inat i lehtë, gati i padukshëm e megjithatë nuk flet. Vazhdon t'i japë dorezës.

Ajo mëri e heshtur dhe ai djalë më kujtojnë veten dhe ustanë tim.

1

Sapo kisha mbaruar kursin njëvjeçar të blerëritësve, kur më thanë se do të punoja me Kolën. Më porositën të kisha kujdes me të. Ishte ca i sertë e i çuditshëm, por usta në zanat. Unë do të isha ndihmësi i tretë. Dy të parët i kishte përzënë. Pyeta për të e më thanë se ky Kola ishte një burrë rreth të gjashtëdhjetave, banonte në qytet dhe kishte një vajzë të bukur. Dikush më tregoi se ai ishte një tip i mbyllur e i heshtur si murg. Nuk më erdhi mirë kur më thanë se për një kohë të pacaktuar do të punoja ndihmës i tij.

E ç'është ky Kola?! u skërmita përbrenda. Një i pashkollë, ndoshta një sharlatan. Ja, prandaj s'bën përpara shkenca, se ka njerëz praktikistë që me plot gojën më thonë: «Shko puno si ndihmës i Kolës» mua, teknikut të mesëm të bletëve, që në provimet kualifikuese kisha marrë vetëm dhjeta. Megjithatë nuk bëra zë. Vendosa të shkoja atje ku më caktuan e, po ta donte puna, t'i shpallja luftë shkencore atij Kolës që e kishte një mexhide fjalën.

Vendi ku ndodhej parku ishte vetëm nja katër a pesë kilometra larg qytetit tonë të vogël, midis disa dhjetëra hektarëve akaciesh e pishash.

I lodhur e i djersitur, hyra në masivin e akacieve. Për një çast mbajta këmbët, jo për t'u çlodhur, po për të admiruar pamjen. Ishte fund maji e akaciet ishin në kulmin e lulëzimit. Qe me të vërtetë një pamje e bukur: akacie të ngarkuara me vilet e luleve të tyre të bardha në ngjyrë qumështi, si të rënduara nga dëbora. Poshtë këmbëve të mia shtrihej qilimi i butë e i bardhë i lulëshqerrave. Kurrë nuk kisha parë aq shumë lulëshqerra, aq të dendura e në një hapësirë aq të madhe. Një bardhësi që të merrte sytë.

Në natyrë gjithmonë mund të gjesh pika ngjashmërie, në të cilat kryqëzohen stinët: arabeskat e akullta në xhama në palcë të dimrit të kujtojnë blerimin e luleve të pranverës, ashtu si bardhësia e luleakacieve të kujton degët që u merr frymën dëbora.

Ndenja disa çaste mëdyshas me atë druajtjen e njeriut në pragun e një dhome, në dyshe-menë e së cilës shtrihet një qilim i mrekullueshëm ku ai druhet ose i vjen keq të shkelë.

Mbresa e dytë më erdhi fill pas së parës: Një aromë e mirë lulësh, që të kujtonte erën e mjaltit, më bëri të merrja frymë fort, me gjithë mushkëritë.

Asnjë gjeth nuk lëvizte. Ajri i ngrohtë e i ngopur me aromë rrinte pezull. Ja, pikërisht për një ditë të tillë e për këto kushte klimatike e kishte fjalën profesori, kur shpjegonte «rënien e mjaltit»: një ditë e kthjellët, e ngrohtë e pa erë.

Tani po «bie mjalti», mendova unë e ndërkaq diçka tjetër më tërhoqi vëmendjen: një zhurimë e ulët, monotone dhe e vazhdueshme që sikur më kujtonte: «Mjalti nuk duhet vetëm «të

bjerë», duhemi edhe ne që ta mbledhim.» Ishte përshëndetja e parë e bletëve të Kolës. Kisha hyrë në mbretërinë e tyre.

«Bletët e Kolës». Këto fjalë të shkuara natyrshëm nëpër mend sikur ma prishën kënaqësinë e m'i davaritën mendimet. Hodha me vendosmëri, pothuaj me inat hapat mbi qilimin e trashë e të butë të luleshqerrave. Ktheva kokën pas. Prapa në lëndinë dukeshin qartë hapat e mi. Qëndrova dhe u ula të shihja me kureshtje. Vura re luleshqerrat e shkelura, që me lëvizje të ngadalta ngrinin kryet përpjetë dhe më erdhi keq për to.

Eca sërish i rrethuar nga cicërima e zogjve të pyllit. Nga larg pashë parkun e bletëve, të qarkuar me një gardh të bukur teli. Zgjojet, vendosur në rreshta të rregullt, hipur mbi këmbalecë, ndrisnin nga boja. Dukej si një copë mozaik me gurë të bardhë, të verdhë, jeshilë e bojë qielli. Përpara verandave bari ishte i kositur e sipër tyre mbështeteshin dërrasat, mbi të cilat ngjiteshin në verandë bletët e lodhura.

Genka njeri punëtor ky Kola. thashë me vete atë që s'ma kishin thënë të tjerët. Nuk di si më erdhi nga ky përfundim, mirë apo zili, por vazhdova të vëreja me kujdes. Diku, nga mesi i parkut, u ngrit ngadalë një burrë me kanotierë të bardhë. U përkul prapë e nga lëvizjet mora me mend që po vinte tavanin e zgjoit dhe pastaj çatinë.

Sapo më pa, mori nga toka një bllok të madh shënimesh dhe u afrua te dera. I dhashë dorën dhe i thashë kush isha. Ai më hodhi një sy nga poshtë lart, si për të më matur sa vlejja, dhe më ftoi të hyja brenda gardhit.

Kishte ecje të shtruar e trup rrondokop, të lidhur mirë. Disa çaste nuk folëm, si të mbanim

vesh fëshfërimën e hapave tanë nëpër bar. Papatitur u ndal duke më mbajtur fort nga krahu, sikur para nesh të qe vendosur një minë. U ul me kujdes, pas tij u ula dhe unë. Në bar ishte një bletë me këmbët e pasme ngarkuar me pjalm ngjyrë karote.

Kola futi nën sjetull bllokun e madh të shënimeve, lyer aty-këtu me dyllë e propolis. Gishatat e tij të trashë e të ngathët e kapën me kujdes, aq sa ç'mund të kapnin ata, nga krahu. E ngriti, e vuri në pëllëmbë dhe pëshpëriti:

— Qenke lodhur, moj xhane, qenke ngjitur gjer në Moravë.

Zëri i Kolës buronte ngrohtësi, aq sa mua më erdhi të qeshja. M'u duk shumë komike që një burrë i thyer në moshë, me lëvizje të ngathëta si të një ariu, të fliste me aq delikatesë me një mizë.

Barku i bletës fryhej e mbliidhej me të shpejtë nga frymëmarrja e nxituar. Pasi u çlodh, ajo drodhi krahët dhe fluturoi. Kola e ndoqi një copë herë me sy, si të dallonte e ç'zgjoi ishte, apo të sigurohej që s'binte prapë. Pastaj, aq papritur sa më trembi, bërtiti sa i hante zëri:

— Yftata! Ahaa! — dhe zuri ta valëviste me vrull bllokun e madh.

Unë kërceva si i pickuar nga gjarpri. Kola, me kokën lart nga qielli, vazhdonte të gërthiste, madje më ftoi edhe mua:

— Thirr, ç'e mban veten! — Hodhi bllokun përtokë dhe nisi t'u binte fort shuplakave.

— Ah, që s'e kam çiften! Të më shihnin bizbiqkat, — tha me inat e urrejtje.

Në qiellin e kaltër s'pashë gjë tjetër veç dallëndysheve që vërtiteshin të gëzuara. Paska rrjedhur plaku i shkretë! thashë me vete.

— Kujt u thërret ashtu, usta, dallëndyshe-

— S'të pyeta për provimet. Në shkollë mund të marrësh dhjetë e nesër të mos dish gjë hiç. Mund të marrësh pesë e, po punove, të kesh bereqet. Bilbilin e njeh kënga, njeriun puna. Unë të pyeta për tjetër gjë: a të pëlqen kjo punë, jo si zanat... dua të them... përveç lodhjes, a ndien ndonjë kënaqësi kur punon me to.

Sytë e Kolës ndrisnin më tepër se nga një kureshtje e thjeshtë. Ata prisnin përgjigje.

— Ma merr mendja, më mirë se në fermë duhet të jem, — thashë.

Nuk e kuptova ku e kisha shkelur. Pashë Kolën të ngrihej nga karrigia dhe të shkonte te një kolonë zgjojesh të vendosura një mbi një. Seç filloi të rrëmonte kot atje, duke më kthyer shpinën. Nuk deshi që unë ta vija re se përgjigjja ime e kishte zemëruar. Pas pak u kthye dhe u ul atje ku kishte qenë. Zumë të bisedonim për gjëra të përgjithshme. Kola sikur druhej të më pyeste prapë. Trembej se përgjigjja ime do ta zhgënjente më keq.

Pasi folëm një copë herë, midis nesh ra prapë heshtja, siç bie gjatë një bisede që shtyhet me zor. Ndenjëm disa çaste pa folur, derisa heshtja u bë e rëndë. Këtë e ndjeu më shumë i zoti i shtëpisë, që duhej të mbante gjallë bisedën.

— Ou, pika plakut! — bëri befas Kola. — Po unë s'të qerasa me mjaltë.

— Nuk prish punë, usta. Nuk prish punë. I ngopuri nuk kujtohet për të urtuarin, — thashë unë.

Kola u ngrit, mori një pjatë të madhe, të nderë e me lule dhe hapi një bidon.

— Unë, si s'e ha vetë, them se edhe të tjerët s'e hanë, — tha ai duke më vënë përpara pjatën me mjaltë.

Ia qepa sytë të dalloja në tallej, apo e kishte me gjithë mend. Kola po kruante qetësisht xhepat. Kërkonte paketën e cigareve.

— T'i kesh duart në mjaltë e të mos i lëpish, e thotë edhe fjala e urtë, — thashë me mosbesim unë dhe ndenja pak i sëndisur. Le ta kuptonte një herë e mirë që s'isha aq mendjelehtë sa ç'mund të kujtonte ai e të mos hiqej më katolik se papa.

— Ashtu vërtet, — tha Kola pa vënë re, — po ja që unë nuk e ha. Më vjen keq të ha mjaltë, më duket sikur u vjedh bletëve gjënë e tyre, punën e tyre.

Unë lëviza vendit. Ky ishte kulmi. Kërkon të më shtihet edhe i shenjtë, pale. Ka njeri që të mos e hajë mjaltin? Për çfarë më merr ky? Për naiv apo për leshko? u brejta me vete dhe vendosa aty për aty t'ia bëja bromb Kolës. Duhet t'i tregoj se nuk e kisha ngrënë thatë një vit të tërë në Tiranë e se, për punë bletësh, nuk ma hidhte dot.

Pasi futa një lugë në gojë, thashë rëndë-rëndë:

— Mjaltë i mirë ky i akacies.

Kola vuri një cigare në buzë, e ndezi e, pasi lëshoi një fjollë tymi, tha:

— Nuk është prej akaciesh. Akacia tani sapo çeli.

Unë mbeta me lugë në ajër. Më nxore of-sajt, o Kolë, thashë me vete me maraz, po loja s'ka mbaruar. Qesh më mirë ai që qesh në fund. Duke ndërruar ton, thashë:

— Çfarë kullotash shfrytëzon sipas stadeve të vegjetacionit? A e aplikon metodën e shtimit intensiv dhe me ç'mënyrë e bën rritjen artificiale të mëmave? — Fola me një frymë dhe pri-

ta të shihja efektin, si një artiljer që ka qëlluar me top.

Kola heshti. Ai vetëm u koll, ndërsa unë ngazëlleva përbrenda. Ja ku po fillonte hakmarrja ime.

— Në sa për qind të parkut ke mëma të cilësisë së parë? — s'e lashë të merrte frymë unë. Ky ishte grushti i fundit, pas të cilit Kola duhej të dergjej përdhe në mënyrë të tmerrshme.

— Nuk e di, — ma preu Kola me një zë që unë nuk e prisja; jo prej të munduri, po prej kryeneçi.

2

Mendime të zymta më mbështillnin të nesërmen, tek ngjitesha për në park. Ecja dhe nuk vija re aromën e luleakacieve që të djeshmen më kishte dehur, nuk shikoja bardhësinë që dje më kishte mrekulluar e as që më vinte keq për qilimin e lulëshqerrave që shkelja me hapat e mi të rëndë,

Ç'tip i fantaksur ky Kola! Mirë thoshin që ai pëlçet derrin. Ruhet se mos i vjedh zanatin, ariu plak. Gabohesh, o Kolë, gabohesh! Ja ku ta them unë: ti ke praktikën, po unë kam shkollën e shkolla nga praktika ka dalë. Kujton ti se unë s'do bëj dot pa shpjegimet e tua, se do bie në gjunjë para teje?

Unë s'e ha mjaltin, tha. E vret ndërgjegjja para bletëve. Ç'komedi! Mbase më merr për ndonjë buzëqumësht kokëbosh që mund t'i besojë përrallat e tij.

Këto bluaja në kokë rrugës për në park, du-